

Z kroniki naukowej

DZIESIĘCIOLECIE INSTYTUTU SPRAW MIĘDZYNARODOWEJ POLITYKI I EKONOMII W PRADZE

Na jesień 1967 r. przypało 10-lecie działalności czechosłowackiego Instytutu Spraw Międzynarodowej Polityki i Ekonomii w Pradze (*Ústav pro Mezinárodní Politiku a Ekonomii*). Pomysł utworzenia takiej placówki był wcześniejszy i starania o powołanie jej do życia trwały od lat pięćdziesiątych zanim zakończyły się sukcesem. Póki trwał okres zimnej wojny i kontakty międzynarodowe były ograniczone do minimum, nie istniała potrzeba powołania instytutu, który by te kontakty badał. Stało się to możliwe z chwilą pojawienia się oznak pewnego odprężenia w stosunkach Wschód—Zachód. Instytut w swej dziesięcioletniej działalności reagował zresztą zawsze żywo na zmiany w polityce międzynarodowej, a program jego działalności naukowej kształtował się pod wpływem potrzeb bieżących. Początki działalności Instytutu były trudne. Personel badawczy był nieliczny, brakowało książek i innej dokumentacji. Oparciem materiałowym stała się biblioteka Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Pierwsi pracownicy rekrutowali się z kręgu pracowników naukowych wydziału spraw międzynarodowych i jego absolwentów. Pierwsze badania nosiły początkowo charakter badań historycznych. Z czasem zainteresowania rozszerzyły się na współczesne zagadnienia ekonomii, prawa i socjologii. Od 1958 r. zaczął wychodzić organ Instytutu, rocznik pt. „Mezinárodní vztahy”, który obecnie wychodzi jako kwartalnik. W październiku tego roku Instytut zorganizował w Pradze pierwszą konferencję naukową o charakterze międzynarodowym z okazji 20-lecia monachijskiego dyktatu. Współorganizatorami tej sesji był Instytut Historyczny ČSAV, Uniwersytet im. Karola i Czechosłowackie Towarzystwo Historyczne. Konferencja dała w wyniku poważną ilość publikacji naukowych, w tym zbiór pt. *Nové dokumenty k historii Mnichova*. Prace te były również drukowane w językach angielskim, francuskim i niemieckim. Dalsze prace Instytutu obracały się również w kręgu zagadnień niemieckich, jako najważniejszych dla bytu i przyszłości Czechosłowacji. Należy tu przypomnieć choćby publikacje zbiorowe pt. *ČSR a Německo i Mezinárodní postavení a zahraniční politika NSR*.

Instytut podjął się również zadania koordynacji badań nad zagadnieniami niemieckimi powołując w tym celu odrębną komisję. W związku z tym powstał w Instytucie specjalny ośrodek dokumentacyjny i zaczęto wydawać odpowiedni biuletyn informacyjny, jak również nawiązano kontakty naukowe z pięcioma instytutami państw socjalistycznych. Pozwoliło to na zorganizowanie wiosną 1961 r. w Pradze wielkiej międzynarodowej konferencji naukowej, poświęconej bezpieczeństwu europejskiemu. Jeszcze wcześniej doszło do nawiązania kontaktów również z Instytutem Zachodnim w Poznaniu, przy czym przedstawiciel IZ brał udział również w polskiej delegacji na konferencji (prof. Z. Kaczmarczyk). Referaty i dyskusja z tej konferencji ukazały się drukiem w publikacji pt. *Europejskie bezpieczeństwo* w pięciu językach (czeskim, polskim, rosyjskim, niemieckim i angielskim).

Z okazji 15-lecia oswobodzenia Czechosłowacji Instytut wydał pracę pt. *Dokumenty československé zahraniční politiky 1945—1960*, jak również rozprawę J. Šedivý i K. Kořalkovej pt. *Československá zahraniční politika 1945—1960*. W ten sposób powstał dokładny obraz zagranicznej polityki socjalistycznej Czechosłowacji do 1960 r. Poza tym Instytut wydał jeszcze szereg prac poświęconych różnym ważniejszym zagadnieniom politycznym całego świata, zwłaszcza Europy. Szczególnie jednak zasługi położył Instytut w badaniu nie znanych dotąd spraw politycznych trzeciego świata, rozszerzając te badania również i na problematykę ekonomiczną. W związku z tym powstał w Instytucie odpowiedni ośrodek dokumentacyjny i zaczęto wydawać biuletyn informacyjny, na łamach którego ukazało się szereg prac poświęconych tym krajom pokolonialnym. Specjalny zakład w Instytucie badał dalej zagadnienia państw socjalistycznych, w tym również Polski. Tu powstała np. praca K. Kořalkovej pt. *Československo — polské vztahy v letech 1945—1961*.

Prace badawczo-naukowe nie wyczerpywały działalności Instytutu praskiego. Pracownicy jego pełnili również funkcje pedagogiczne na wyższych uczelniach, brali udział w pracy społeczno-propagandowej i przede wszystkim uczestniczyli w licznych konferencjach międzynarodowych, m. in. w Polsce. Niejednokrotnie byli też gośćmi Instytutu Zachodniego w Poznaniu i brali udział w konferencjach organizowanych przez tę placówkę. Dyrektorem praskiego Instytutu jest od 1966 r. dr Antonín Šnejdárk, były sekretarz Instytutu Historii ČSAV. Znany on jest wielu uczynom polskim, był niejednokrotnie gościem Instytutu Zachodniego. Jego zastępcą jest docent dr Aleksander Ort.

Coraz ściślejsza współpraca między praskim Instytutem Spraw Międzynarodowej Polityki i Ekonomii a nauką polską, w tym również z Instytutem Zachodnim, pozwala wyrazić nadzieję, że weźmy te będą dalej się zacieśniać z korzyścią dla obu stron. Można życzyć praskiemu Instytutowi dalszego rozwoju organizacyjnego i wielu sukcesów naukowych.

Zdzisław Kaczmarczyk

KONFERENCJA NAUKOWA Z OKAZJI 20-LECIA POLSKIEGO INSTYTUTU SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH

Z okazji 20-lecia Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych w Warszawie odbyła się w dniach 29—30 listopada 1967 r. konferencja naukowa pt. *Badania nad współczesnymi stosunkami międzynarodowymi w Polsce. Przedmiot i metodologia*.

W konferencji wzięło udział wielu pracowników nauki i dziennikarzy z Warszawy i innych ośrodków naukowych Polski, jak również przedstawiciele bratnich instytutów z państw socjalistycznych. Lista uczestników zagranicznych obejmowała: Z S R R, *Institut Mirowoj Ekonomiki i Międzunarodnich Otnoszenii* w Moskwie — dyrektor prof. N. N. Inozimcow oraz doc. D. G. Tomaszewski; Czechosłowacja, *Ústav pro Mezinárodní Politiku a Ekonomii* w Pradze — dyrektor dr Antonín Šnejdárk, dr Vaclav Kotyk, dr Karel Kratki, doc. dr Aleksander Ort; Redakcja „Mezinárodní Politika” w Pradze — redaktor Egon Busch; Jugosławia, *Institut za Međunarodnu Politiku i Privredu* w Belgradzie — dyrektor prof. Leo Mates, dr Stanisław Juźnić; Niemiecka Republika Demokratyczna, *Deutsches Institut für Zeitgeschichte* w Berlinie — dyrektor prof. Stefan Doernberg, dr Werner Rosenberg, red. Ullmann; Redakcja „Deutsche Aussenpolitik” w Berlinie — red. dr Klaus Lingner; Węgierska Republika Ludowa, Uniwersytet im. Karola Marksa w Budapeszcie — prof. dr László Buti, prof. dr Otto Sutó.